

Nota

Voor burgemeester en wethouders

Nummer: 17INT06663

30 JAN. 2018

Datum vergadering:

Nota openbaar: Ja, de nota is openbaar

► **Onderwerp: B&W-advies: Bescherming enken en essen gemeente Hellendoorn**

Advies:

1. Constaten dat de enken en essen al beschermd zijn via de regels en de toelichting van het bestemmingsplan.
2. Gelet op het verschillende gebruik er geen aanleiding is om deze waardevolle gebieden extra te beschermen.
3. De raadscommissie Grondgebied wordt om advies gevraagd.

Besluit B en W:

Conform advies

Korte samenvatting:

In de raadsvergadering van 10 juli 2017 is de motie "Bescherming enken en essen in de gemeente Hellendoorn" aangenomen. Doel van de motie is om de essen en enken in onze gemeente te beschermen tegen nieuwe bebouwing en verharding. Deze gebieden zijn al beschermd via de regels en de toelichting van het bestemmingsplan Buitengebied. Nieuwe bebouwing is niet toegestaan en verhardingen alleen na het verlenen van een omgevingsvergunning, voorzover de functie past bij de bestemming Agrarisch met waarden. Per enk/esgebied is sprake van een hoge landschappelijke waarde.

Op meerdere plekken in de enken/essen zijn functies aanwezig. Gemeentelijk beleid, vastgelegd in de regels en de toelichting van het bestemmingsplan zorgen er voor dat waarden zo veel mogelijk in stand blijven. Op meerdere plekken op de enken/essen wordt er ook gewerkt en daarbij is het niet gewenst om nadere beperkingen op te leggen.

Er is geen aanleiding om nadere regels te stellen om de enken/essen te beschermen.

Aanleiding:

In de raadsvergadering van 10 juli 2017 is de motie "Bescherming enken en essen in de gemeente Hellendoorn" aangenomen. In de motie "Bescherming enken en essen gemeente Hellendoorn" is de raad van mening dat de enken en essen in de gemeente nader beschermd dienen te worden tegen nieuwe bebouwing en verharding.

De aanleiding voor deze motie en nu deze nota is de eerder door Natuurmonumenten gewenste parkeerplaats aan de Molenweg ten noorden van de boerderij "De Pas". Natuurmonumenten heeft middels een verzoek gevraagd om verplaatsing van parkeren "in het bos" naar parkeren "aan de rand van het bos". Deze eerder gewenste locatie is gelegen op de Haarlese enk tussen de boerderij en de noordelijk gelegen bosstrook vanaf de Molenweg naar het grotere bosgebied en tevens richting de Oude Deventerweg.

Het verzoek is opgesteld vanuit een beoordeling rekening houdend met de Natuurbeschermingswet, de Ecologische Hoofdstructuur (thans Nederlands NatuurNetwerk, afgekort NNN) en de Flora en de Faunawet. Binnen de gemeente is het verzoek beoordeeld op basis van deze aspecten en op basis van de gevolgen voor de verkeersafwikkeling. Er is wel geconstateerd in het verzoek dat voor de realisatie van een parkeerplaats op deze plek het bestemmingsplan herzien dient te worden.

Natuurmonumenten en hun adviseur Arcadis hebben niet gekeken naar de ruimtelijke aspecten van de voorliggende locatie op basis van gemeentelijk beleid. In de gemeentelijke beoordeling is deze ook onvoldoende meegewogen. De locatie van de gewenste parkeerplaats heeft de bestemming "Agrarisch met waarden" met daarbij de nadere aanduidingen "reliëf" en "openheid" als specifieke vormen van waarde. In geval van waarde "reliëf" gaat het om karakteristieke hoogteverschillen in het landschap met een cultuurhistorische oorsprong. Deze zijn beschermenswaardig. In geval van de waarde "openheid" gaat het om karakteristieke open gedeelten van het landschap. De openheid is kenmerkend voor het landschapstype, zijnde een enk/es. Het is ongewenst deze gebieden te bebossen (toelichting bestemmingsplan buitengebied bladzijde 98). Daarnaast is in dezelfde toelichting opgenomen op bladzijde 45, dat het ongewenst is om de essen/enken te bebouwen. Dit geldt als gemeentelijk beleid.

In geval van afwijken van het gemeentelijk beleid dient dit nadrukkelijk onderbouwd te worden.

In deze situatie is bij de beoordeling van het verzoek te weinig rekening gehouden met dit aspect. De raad heeft grote waarde gehecht aan het landschap op deze plek (net als een groot gedeelte van de inwoners Haarle) en daarom gekozen om het voorstel terug te verwijzen naar het college en niet in procedure te brengen.

Relevante eerdere besluiten:

17INT01252 besluit d.d. 23 mei 2017 tot realisatie alternatieve parkeerplaats, in de commissievergadering van 7 juni 2017 is op voorstel teruggenomen na inbreng van wethouder Walder.

Doelstelling:

Nagaan in hoeverre de enken en essen een nadere bescherming behoeven.

Oplossing:

Gelet op wat in de aanleiding genoemd is zijn de enken al beschermd via de regels van het bestemmingsplan Buitengebied 2009 en via het gemeentelijk beleid als weergegeven in de toelichting van dat zelfde bestemmingsplan.

Voorliggende vraag is of een nadere bescherming nodig is.

De Haarlese enk is een gebied met hoge landschappelijke waarde. Zowel vanuit het dorp kun je de waarde beleven en ook al wandelend of fietsend over de Oude Deventerweg is de waarde overduidelijk. Tegelijkertijd zijn er vanuit het verleden functies ontstaan "op de enk". Het agrarisch bedrijf Molenweg 24 is gelegen in de enk en de agrarische bedrijven Molenweg 22 en Kruishaarweg 2 zijn gelegen aan de rand van de enk. De vroegere molen van Geertman (Molenweg 18) was ook gelegen aan de rand van de enk. Het daar achter ontstane kampeerterrein is in de afgelopen periode ontmanteld en daarmee is de enk voor een deel hersteld. In het dorp is het loonbedrijf Unicom-Oost in de vroegere jaren uitgebreid richting de enk. Ondanks aanwezige functies is de landschappelijke waarde gebleven.

Ook aan de oostkant van de Sallandse Heuvelrug zijn meerdere esgebieden¹ aanwezig. Ook in deze gebieden zijn verschillende functies aanwezig. Zo zijn in de oorspronkelijke Nijverdalse es enkele woningen aanwezig, een volkstuin en een kampeerterrein. De open es is een landschappelijk waardevolle overgang van de bebouwde kom naar de Sallandse heuvelrug.

Ook in de Hellendoornse es, westelijk van de Pastoor Rientjesstraat en de omgeving van de Noordesweg is sprake van woningen en agrarische bedrijven (deels gestopt). Het karakteristieke gebruik van een belangrijk deel van de es tussen Hans ter Brugstraat 2 en het Avonturenpark is hersteld door de verplichting om een graanakker aan te leggen in dit gebied als onderdeel van de compensatie in geval van de toepassing Rood voor Rood met gesloten beurs op deze plek. Het gedeelte nabij de Pastoor Rientjesstraat is ondanks de kleinschalige verkaveling waardevol als overgang tussen de bebouwde kom en de Sallandse heuvelrug. Het gebied rond de Noordesweg is juist vanwege de grootte van het gebied waardevol.

Daarnaast zijn voor de Nijverdalse en de Hellendoornse es een aantal jaren terug met succes handhavingsacties geweest met als doel om illegale bouwwerken tegen te gaan. Voor meerdere situaties is met succes en in overleg met eigenaren gekomen tot een beter behoud van deze esgebieden.

Daarnaast kent de es aan de Schuilenburgerweg, nabij boerderij Schuilenburgerweg 1/1a een extra bescherming vanwege archeologische waarde.

¹ Enken en essen zijn gebieden met een gelijke oorsprong. De naamgeving is regionaal bepaald. In Haarle spreekt men van een enk, in het overige deel van de gemeente is sprake van een es. Vanuit het vroegere gebruik waren dit de akkerlanden, waar granen werden verbouwd. De grond was in eigendom van verschillende boeren. Bij de boerderij was vaak sprake van een kamp, in eigendom bij één boer, ook wel genoemd een eenmanses.

De Rhaner es met uitlopers richting de Klumperweg/Olthofsweg is voor een groot gedeelte in gebruik voor het kweken van planten, daarmee intensief in gebruik. Ook zijn er daar meerdere agrarische bedrijven aanwezig. Deze es is waardevol vanwege het hoogteverschil in dit gebied op een plek waar je het niet direct verwacht. Voor de Daarler es geldt dat de woningen en boerderijen allemaal karakteristiek aan de rand van de es zijn gelegen. Alleen de vroegere watertoren staat "op de es". Mede door de hoogteligging van de es is deze zeer karakteristiek.

In de toelichting van het bestemmingsplan buitengebied wordt onder het kopje Zoomgebied Heuvelrug (par 3.3.1, blz. 43) de nadruk gevestigd op behouden van de karakteristieke enkstructuren.

Op meerdere plekken zijn functies aanwezig, met name woningen en agrarische bedrijven. Gemeentelijk beleid, vastgelegd in de regels en de toelichting van het bestemmingsplan zorgen er voor dat waarden zo veel mogelijk in stand blijven. De gemeente onderkent de grote waarde van de essen en vindt het zeer belangrijk deze te beschermen. Dat is dan ook gebeurd via het bestemmingsplan door hier een bestemming toe te kennen met een hogere bescherming.

In geval van wijziging van functies dient het bestemmingsplan aangepast te worden. In geval van het uitvoeren van werken op de enken/essen is een omgevingsvergunning benodigd. In beide situatie dient getoetst te worden aan het gemeentelijk beleid en aan de omschreven waarden als opgenomen in de regels van het bestemmingsplan.

Er is geen aanleiding om nadere regels te stellen om de enken/essen te beschermen. Mochten er nieuwe ontwikkelingen komen, dan is hiervoor een herziening van het bestemmingsplan benodigd. De raad kan dan afwegen of het een passende ontwikkeling is die geen afbreuk doet aan de es/enk.

Effecten:

De enken en essen zijn voldoende beschermd en kunnen in stand blijven voor wat betreft reliëf en openheid. Door de discussie over het voorstel rondom de enk in Haarle en de motie die de raad heeft ingediend, is het belang van het strikte behoud van de enken en essen door de politiek - in lijn met de wet/regelgeving - nog eens benadrukt, iets dat ook voor eventueel toekomstige initiatiefnemers voor projecten in/rond essen en enken een helder signaal zal zijn

Planning:

Nvt

Financiële consequenties:

Er zijn geen financiële consequenties.

Personele consequenties:

Nvt

Juridische consequenties:

Nvt

Informatisering / Automatisering:

Nvt

Burger- en overheidsparticipatie:

Nvt

Communicatie:

Nvt

Overige consequenties:

Nvt